

POSUDEK OPONENTA PÍSEMNÉ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE

Název práce: Tvůrce a divák mezi texty. Divadlo a intertextualita
Autor/ka práce: Barbora Smolíková
Studijní program: Teorie a kritika
Typ studijního programu: Bakalářský

Vymezení cíle a jeho naplnění: Autorka se v své práci zabývá problematikou intertextuality a jejím využitím v přemýšlení o divadle. Podrobně sleduje také způsob, jakým se intertextualita promítá do divadelní poetiky a jak s intertextuálními odkazy pracují divadelní tvůrci. Za touto základní úvahou se ale skrývá ještě jeden cíl, k němuž diplomantka hodlá svým výzkumem směřovat. Tímto cílem je bytostný zájem Barbory Smolíkové o téma „vztahovosti“ v umění obecně, protože – jak autorka ve své práci dodává - „je očividným faktem, že každé umělecké dílo vzniká v širším společenském kontextu“.

Aktuálnost tématu (a relevance zvolené metodologie v případě diplomové práce): Téma je v každém případě aktuální, protože odráží současnou divadelní praxi a problémy, s nimiž se tvůrci dnešních inscenací takřka každodenně velmi složitě vyrovnávají.

Odborný přínos, původnost práce a její případné využití v praxi: Práce je původní, její možné využití ale odpovídá stupni studia, v němž byla vytvořena. Jde o práci bakalářskou a kvalita práce plně odpovídá této fázi studia. Ale také ho nepřesahuje.

Logická stavba a členění práce: Diplomantka svou úvahu člení do dvou hlavních částí. První polovinu její bakalářské práce tvoří teoretická reflexe intertextuality coby uměleckého prostředku hojně užívaného v literatuře i v současné divadelní tvorbě a zároveň si klade za cíl vyložit pojem intertextuality v obecnějším kontextu a ukázat jeho různé podoby v teoriích

vybraných autorů a autorek. Těmito autory jsou především Julia Kristeva, Roland Barthes a Daniela Hodrová. V druhé části práce se pak diplomantka věnuje detailní analýze inscenace Jakuba Čermáka *Tajemství, šílenství, podivnost, láska (Ženy Boženy Němcové)* z Horáckého divadla v Jihlavě, v níž se pokouší svá obecná zjištění konkretizovat a doložit i v současné divadelní praxi.

Formální úprava a náležitosti práce včetně jejího rozsahu: Formální stránka bakalářské práce je pečlivě ošetřena, obsahuje minimum překlepů, grafická úprava je přehledná a spolehlivá a umožňuje čtenáři dobrou orientaci v textu.

Práce s informačními zdroji: Pečlivá, řekl bych dokonce, že velmi solidní, i když ne vždy úplná a plně uspokojivá.

Jazyková, stylistická a terminologická úroveň: výborná

Celkové/vlastní shrnutí hodnotitele: Práci považuji za zdařilou a vesměs dobře zvládnutou. Je evidentní, že Barbora Smolíková je schopná najít si zajímavé téma, které rezonuje s jejím badatelským „naturelem“. Autorka je badatelsky orientována spíše literárně, než divadelně, ale v obou těchto oblastech projevuje dostatečnou fundovanost, důkladnou připravenost a znalost určitých, řekněme základních, zdrojových materiálů. Ty jsou pak v práci velice dobře uplatněny a využity. Autorka dokáže být přesvědčivá v prezentaci svých postřehů i v jejich prosazování. Práci doporučuji k obhajobě.

Otázky a náměty k diskuzi při obhajobě: Někdy je pojem intertextuality v práci vyložen až příliš široce a ve výsledku tedy nejasně. Zajímalo by mě tedy, jak by se autorka vypořádala s případem, kdy se jeden text inspiruje druhým, kdy se jednotlivé texty, už v době svého vytváření, chronologicky opírají jeden o druhého. V Anglii například vznikla v roce 1836 hra Johna Oxenforda *Dobře strávený den*, v roce 1842 fabuli této komedie použil Johann Nepomuk Nestroy pro svou hru *...si pořádně zařádit*. Změnil pouze lokalizaci, a přenesl fabuli do Vídně. Zhruba po dalších sto letech po téže látce sáhl americký dramatik Thornton Wilder a na motivy Nestroyovy frašky napsal hru *Dohazovačku* (dal hře novou páteř a nového hybatele v *dohazovačce Dolly*, která se dostala i do titulu). A na základě tohoto posunu pak v padesátých letech minulého století vzniklo ještě libreto muzikálu *Hello, Dolly*. Vztahovost to jistě je. Ale dá se tento případ (a nejde o žádnou výjimku, viz Shakespeare a jeho zdroje nebo Moliérova či Brechtova adaptační praxe, atd) považovat vůbec ještě za intertextualitu?

I při vši důslednosti, autorkou v práci proklamované, některé oblasti intertextuální typologie diplomantce přesto unikají. Chybí tu např. typologie intertextuality, kterou na konci šedesátých let do literární vědy vnesl Jean Ricardou, a která zaujala i, v úvaze často citovanou, Danielu Hodrovou. Francouzský badatel Ricardou ve svých knihách *Problémy nového románu* (1969) a *Nový román* (1971) právě v polemice s Kristevou a Barthesem nabídl ještě sofistikovanější pojetí intertextuality. Rozlišuje totiž intertextualitu vnější a vnitřní. Pod vnější intertextualitou rozumí vztah k jinému (cizímu) textu (a Smolíková se ve své práci zabývá výhradně a pouze tímto typem intertextuality) Ale podle Ricardoua existuje i vnitřní intertextualita, kdy text sebe sama reflektuje.

Jistě, každý text obsahuje přinejmenším implicitní vztah k sobě samému, ten je však čímsi přirozeným a nepříznakovým a takovou sebereflexi Ricardou za intertextualitu nepovažuje a do svého systému ji nezahrnuje. Ale některé texty dávají tomuto vztahu explicitní podobu – text o sobě mluví, komentuje se sám, ironizuje se, jako např. text Laurence Sterna Život a názory blahorodého pana Tristrama Shandyho, jindy zase text mluví o jiných textech svého autora, např. Cervantesův Don Quijote. A právě takovou sebereflexi textů Ricardou považuje za vnitřní intertextualitu. Bylo by dobré do budoucna bádání o intertextualitě ještě hlouběji prozkoumat a případně poznatky rozšířit. Ostatní náměty si nechám až na ústní diskusi během obhajoby.

Doporučení práce k obhajobě: Ano
Navrhovaná klasifikace: B-C
Datum vypracování posudku: 4.9.2023

prof. Jaroslav Etlík
4.9.2023

.....
(datum a podpis)